

## ÄRENDE

Av justitieministeriet begärt utlåtande gällande reformen av rättshjälpsbyråernas organisationsstruktur  
Begäran daterad 26.6.2014, OM 6/33/2013

Österbottens tingsrätt avger högaktningsfullt följande utlåtande i frågan, efter att domarna beretts tillfälle att komma med sina kommentarer. Utlåtandet har utarbetats av tingsdomare Lilian Grönlund.

### Tingsrättens svar på frågorna

1. Verksamheten, personalstruktur, arbetsform och jävsregler skiljer sig avsevärt från varandra. En gemensam byrå och verksamhetspunkt för rättshjälpen och intressebevakningen har inte varit ändamålsenlig för någondera parten och inte heller för de kunder som anlitat rättshjälpsbyråernas tjänster (intressebevaknings- eller rättshjälpsstjänster). Även för domstolarna har den gemensamma byråformen föranlett problem då det varit svårigheter att hitta ombud pga omfattande jäv. I synnerhet på svenskt håll har jävsproblematiken varit stor och det har varit svårigheter att hitta privata advokater som varit villiga att åta sig ett ärende pga lågt arvode. Rättshjälpsbyråerna underlyder advokatförbundets jävsregler, vilket innebär att då motparten har eller har haft ett kundförhållande inom rättshjälpen eller intressebevakningen har ett nytt uppdrag inte kunnat tas emot. Intressebevakningen och rättshjälpen har olika kundregister och därför har i praktiken jäv inte alltid upptäckts i tid, vilket förorsakat problem för både kunder, byråer och domstolar.

När en intressebevakningskund varit missnöjd med sin intressebevakare eller velat få intressebevakningen prövad av domstol (ansökan om inledande eller upphävande) har ett rättsbiträde i samma byrå inte kunnat biträda den personen utan ett privat ombud måste anlitas, vilket i praktiken visat sig medföra problem pga svårigheter att hitta ett ombud som åtar sig uppdraget (i synnerhet på svenskt håll och på mindre orter). Både intressebevakningen och biträdandet har överförts till privata aktörer ifall det varit frågan om en jävssituation, vilket inte är samhällsekonomiskt en vettig lösning.

Ur domstolens synvinkel underlättar det avsevärt om rättshjälpen och intressebevakningen åtskiljs.

Samhällsekonomiskt är det billigare att rättshjälpsbyråernas tjänster anlitas än privata advokater.

2. Har ingen betydelse för domstolsväsendet ifall rättshjälpsdisktrikten är åtta till antalet.
3. Har ingen betydelse för domstolsväsendet ifall rättshjälpsdisktrikten är sex till antalet.
4. Den föreslagna arbetsbeskrivningen påverkar inte domstolsväsendet
5. En sammanslagning i enlighet med förslaget skulle få stora konsekvenser med tanke på jävsproblematiken. Redan i nuläget är situationen svår, speciellt gällande utomprocessuella ärenden, men även då det gäller processuella ärenden. En sammanslagning där det endast skulle finnas en rättshjälpsbyrå i Österbotten och motsvarande antal även i övriga landskap medför svårigheter för både privatpersoner och domstolar pga jäv. I brottmål och arvsärenden, vilka båda är vanliga ärendegrupper inom rättshjälpen, är det ofta många parter involverade och det är svårt att hitta advokater som åtar sig uppdragen pga att timdebiteringen är endast ca hälften av vad de annars debiterar. För kunder med partiell ersättningsskyldighet blir det 24% dyrare att anlita privata advokater (moms kommer till på privata advokaters faktura).
6. Ett centralt ämbetsverk påverkar inte domstolsväsendet i det dagliga arbetet. Justitieministeriets resurser är begränsade och det är inte kostnadsmässigt en försvarbar organisationsförändring som i förlängningen kan innebära mindre resurser för andra enheter underlydande justitieministeriet.

7. Nuvarande modell gällande antalet rättshjälpsbyråer, dock så att intressebevakningen helt separeras från rättshjälpen, för att komma ifrån jävsproblematiken. Verksamheterna är olika. Därför är det även ändamålsenligt att vardera enheterna har egen resultatansvarig ledning som underlyder ledaren för rättshjälpsdistriktet. Antalet rättshjälpsdistrikt är inte avgörande för en fungerande rättshjälp och intressebevakning. Avgörande är antalet rättshjälpsbyråer bibehålls samt att intressebevakningen och rättshjälpen åtskiljs.

Vasa 27.8.2014

Daniel Allén, ledande lagman